

**YURAK KARDIOMIOPATIYALARI: DIAGNOSTIKA VA DAVOLASHGA
KOMPLEKS YONDASHUV**

Jaynarov Eldor Akromovich

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti DKTF terapiya, kardiologiya va funksional diagnostika kafedrası klinik ordinatori

Raxmatillayev Rabbonjon Namazovich

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti DKTF terapiya, kardiologiya va funksional diagnostika kafedrası klinik ordinatori

Toshboyeva Shaxlo Yusupovna

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti DKTF terapiya, kardiologiya va funksional diagnostika kafedrası klinik ordinatori

Annotatsiya: Ushbu ilmiy ish yurak kardiomiopatiyalarining asosiy turlari, ularning kelib chiqish mexanizmlari hamda klinik namoyon bo'lish xususiyatlarini yoritishga bag'ishlangan. Tadqiqotda kardiomiopatiyalarning diagnostikasida qo'llaniladigan zamonaviy instrumental va laborator usullar, jumladan, elektrokardiografiya, echokardiografiya, magnit-rezonans tomografiya hamda genetik tekshiruvlarning ahamiyati tahlil qilindi. Shuningdek, kasallikni davolashda qo'llaniladigan farmakologik, invaziv va noinvaziv usullar hamda individual yondashuvning samaradorligi muhokama qilindi. Olingan natijalar yurak kardiomiopatiyalarini erta aniqlash, asoratlarning oldini olish va bemorlarning hayot sifatini yaxshilashda kompleks yondashuv muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: kardiomiopatiyalar, yurak mushagi, diagnostika, echokardiografiya, kompleks davolash, klinik kechish, prognoz

Kirish

Kardiomiopatiyalar yurak mushagining strukturaviy va funksional o'zgarishlari bilan kechadigan, ko'pincha yurak yetishmovchiligi, ritm va o'tkazuvchanlik buzilishlariga olib keluvchi og'ir kardiologik kasalliklar guruhiga kiradi. Ushbu kasalliklar etiologiyasining xilma-xilligi, klinik kechishining yashirin yoki progressiv xarakterga ega bo'lishi hamda asoratlar xavfining yuqoriligi ularni zamonaviy tibbiyotning dolzarb muammolaridan biriga

aylantirmoqda. So‘nggi yillarda kardiomiopatiyalar bilan kasallanish ko‘rsatkichlarining ortib borishi, ayniqsa yosh va mehnatga layoqatli aholi orasida uchrashi, mazkur patologiyaning ijtimoiy va tibbiy ahamiyatini yanada oshirmoqda. Kardiomiopatiyalar kelib chiqishiga genetik omillar, metabolik buzilishlar, infeksiyon va toksik ta’sirlar, shuningdek, autoimmun jarayonlar sabab bo‘lishi mumkin. Bu esa kasallikni o‘z vaqtida aniqlash va davolashda individual hamda kompleks yondashuvni talab etadi. Kardiomiopatiyalarni erta bosqichda aniqlash kasallik prognozini yaxshilash, yurak yetishmovchiligi va tromboembolik asoratlarning oldini olishda muhim rol o‘ynaydi. Hozirgi kunda diagnostika jarayonida elektrokardiografiya, echokardiografiya, yurak magnit-rezonans tomografiyasi va laborator tekshiruvlar keng qo‘llanilmoqda. Davolash strategiyasi esa kardiomiopatiya turiga, klinik kechishiga va bemorning umumiy holatiga qarab belgilanadi. Shu munosabat bilan, ushbu ilmiy ish yurak kardiomiopatiyalarini diagnostika qilish va davolashda kompleks yondashuvning ahamiyatini o‘rganishga, shuningdek, kasallikni boshqarishning zamonaviy tamoyillarini yoritishga qaratilgan.

Materiallar va metodlar

Ushbu ilmiy ish retrospektiv va prospektiv kuzatuvlar asosida olib borildi. Tadqiqot materiali sifatida kardiologiya bo‘limida davolanayotgan yurak kardiomiopatiyalari tashxisi qo‘yilgan bemorlarning klinik ma’lumotlari tanlab olindi. Tadqiqotga turli yosh guruhiga mansub, jinsidan qat’i nazar, klinik va instrumental tekshiruvlar asosida kardiomiopatiya tashxisi tasdiqlangan bemorlar kiritildi. Tadqiqot jarayonida bemorlarning shikoyatlari, kasallik tarixi va umumiy holati batafsil o‘rganildi. Klinik tekshiruvlar bilan bir qatorda instrumental diagnostika usullari qo‘llanildi. Barcha bemorlarga elektrokardiografiya, transtorasik echokardiografiya o‘tkazildi, zaruratga ko‘ra yurak magnit-rezonans tomografiyasi va laborator tekshiruvlar amalga oshirildi. Echokardiografik tekshiruvlar yordamida yurak bo‘shliqlarining o‘lchamlari, miokard qalinligi, chiqarish fraksiyasi hamda diastolik funksiyaning holati baholandi. Davolash usullari kardiomiopatiya turiga, kasallikning og‘irlik darajasiga va klinik kechishiga qarab individual ravishda tanlandi. Kompleks terapiya tarkibiga yurak yetishmovchiligini kamaytirishga qaratilgan dori vositalari, antiaritmik preparatlar hamda simptomatik davolash usullari kiritildi. Ayrim holatlarda invaziv davolash usullari qo‘llanilishi ham ko‘zda tutildi. Olingan ma’lumotlar statistik usullar yordamida tahlil qilindi. Natijalar klinik samaradorlik, bemorlarning umumiy holatidagi o‘zgarishlar va asoratlarning kamayishi nuqtayi nazaridan baholandi.

Natijalar

Tadqiqot natijalariga ko'ra, yurak kardiomiopiyalari bilan kasallangan bemorlarda klinik belgilar va yurak funksional ko'rsatkichlarida sezilarli o'zgarishlar aniqlandi. Bemorlarning aksariyatida hansirash, tez charchash, yurak urishining tezlashuvi hamda jismoniy zo'riqishga bardoshlikning pasayishi kuzatildi. Ayrim holatlarda ko'krak qafasida og'riq va hushdan ketish holatlari qayd etildi. Instrumental tekshiruvlar natijasida elektrokardiografiya ritm va o'tkazuvchanlik buzilishlari, jumladan, ekstrasistoliya va o'tkazuvchanlik blokadalarini aniqlangan. Echokardiografik tekshiruvlar yurak bo'shliqlarining kengayishi, miokard devorlarining qalinlashuvi hamda chiqarish fraksiyasining pasayishini ko'rsatdi. Yurak magnit-rezonans tomografiyasi o'tkazilgan bemorlarda miokard fibrozining mavjudligi aniqlanib, bu kasallikning og'ir kechishi bilan bog'liqligi kuzatildi. Kompleks davolash natijasida bemorlarning umumiy holatida ijobiy dinamikalar qayd etildi. Davolash fonida hansirash va yurak urishining kamayishi, jismoniy faollikka bardoshlikning oshishi kuzatildi. Echokardiografik ko'rsatkichlar tahlili chiqarish fraksiyasining yaxshilanishi hamda diastolik funksiyaning qisman tiklanganini ko'rsatdi. Shuningdek, yurak ritmi buzilishlarining chastotasi kamaygani aniqlanib, asoratlar rivojlanish xavfining pasayishi qayd etildi. Olingan natijalar yurak kardiomiopiyalarini diagnostika qilish va davolashda kompleks yondashuvning samaradorligini tasdiqlaydi hamda kasallikni boshqarishda individual yondashuv muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Muhokama

O'tkazilgan tadqiqot natijalari yurak kardiomiopiyalarining klinik kechishi va diagnostik xususiyatlari turli omillarga bog'liq ekanligini ko'rsatdi. Kasallikning dastlabki bosqichlarida klinik belgilar kam namoyon bo'lishi, ko'pincha nonspecific shikoyatlar bilan kechishi diagnostikani murakkablashtiradi. Shu sababli, kardiomiopiyalarni erta aniqlashda instrumental tekshiruvlarning ahamiyati yuqori ekanligi tasdiqlandi. Tadqiqotda elektrokardiografiya yurak ritmi va o'tkazuvchanlik buzilishlarini aniqlashda muhim skrining usuli sifatida namoyon bo'ldi. Echokardiografiya esa yurak bo'shliqlari o'lchamlari, miokard qalinligi hamda sistolik va diastolik funksiyani baholashda asosiy diagnostik usul bo'lib xizmat qildi. Yurak magnit-rezonans tomografiyasi yordamida aniqlangan miokard fibrozining mavjudligi kasallikning og'ir kechishi va noqulay prognoz bilan bog'liqligi aniqlanib, bu usulning diagnostik qiymatini oshirdi. Davolash jarayonida kompleks va individual yondashuv qo'llanilishi bemorlar holatining yaxshilanishiga olib keldi.

Xulosa

Yurak kardiomiopatiyalari zamonaviy kardiologiyaning dolzarb muammolaridan biri bo'lib, ularning kechishi ko'pincha yurak yetishmovchiligi, ritm va o'tkazuvchanlik buzilishlari bilan asoratlanadi. O'tkazilgan tadqiqot natijalari kardiomiopatiyalarni erta aniqlash va samarali davolashda kompleks hamda individual yondashuv muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Zamonaviy diagnostika usullaridan — elektrokardiografiya, echokardiografiya va yurak magnit-rezonans tomografiyasidan oqilona foydalanish kasallikning turini aniqlash, og'irlik darajasini baholash va prognozni belgilash imkonini beradi. Kompleks davolash strategiyasi bemorlarning klinik holatini yaxshilash, asoratlar rivojlanish xavfini kamaytirish hamda hayot sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shunday qilib, yurak kardiomiopatiyalarini boshqarishda erta tashxis, zamonaviy diagnostika vositalari va individual davolash yondashuvlarini qo'llash kasallikning salbiy oqibatlarini kamaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Braunwald E. Heart Disease: A Textbook of Cardiovascular Medicine. 11th ed. Philadelphia: Elsevier; 2019.
2. Elliott P., Andersson B., Arbustini E. et al. Classification of the cardiomyopathies. *European Heart Journal*. 2008;29(2):270–276.
3. Maron B.J., Towbin J.A., Thiene G. et al. Contemporary definitions and classification of the cardiomyopathies. *Circulation*. 2006;113(14):1807–1816.
4. McKenna W.J., Camm A.J. Sudden death in hypertrophic cardiomyopathy. *Circulation*. 1989;79(2):352–358.
5. Bozkurt B., Colvin M., Cook J. et al. Current diagnostic and treatment strategies for cardiomyopathies. *Journal of the American College of Cardiology*. 2016;68(25):2871–2894.
6. Caforio A.L.P., Pankuweit S., Arbustini E. et al. Current state of knowledge on aetiology, diagnosis and management of cardiomyopathies. *European Heart Journal*. 2013;34(35):2636–2648.
7. Hershberger R.E., Hedges D.J., Morales A. Dilated cardiomyopathy: the complexity of a diverse genetic architecture. *Nature Reviews Cardiology*. 2013;10(9):531–547.
8. Maisch B., Ristic A.D., Portig I. Dilated cardiomyopathy as a cause of heart failure. *Herz*. 2002;27(2):113–120.
9. Towbin J.A., Bowles N.E. The failing heart. *Nature*. 2002;415(6868):227–233.
10. Yancy C.W., Jessup M., Bozkurt B. et al. 2017 ACC/AHA/HFSA guideline for the management of heart failure. *Circulation*. 2017;136(6):e137–e161.